

UKINIKAS

laikraštis, paskirtas ukininkų reikalams,

išeina syki ant mėnesio. Metinė prekė: Maskolijoje, su parsiumtimu uždegtose gromatose, 5 rubl.; Prusuose, su parsiumtimu, — 8 mark.; Amerikoje ir kitur — 4 mark.

Prie kiekvieno numerio laikraščio pridėdame „Priedą“, knygutę su naudingais skaitymais.

U. Čygas vud.

Nebėra Aleksandro III.*)

20 dieną Spalių (1 Lapkričio) mėnesio pasimirė Rusijos ciecorius, Aleksandras III. Kaip visada tokiuose atsitikimuose, taip ir ši kartą valdžia kvietė visus valdomuosius, tikruosius ir netikruosius, pasimelsti už mirusiojo dušą ir prisiekti naujamjam ciecoriui. Kaip visada, taip ir dabar rusiški laikraščiai apskelbė pasaulei, buk visi Rusijos valdomieji su didžiausiu gailėsčiu apverkę numirusį ciecorių, ir susiraminę tik tuokart, kada išvydę ant sosto maloningą jo palikį, Mikalojų II. Kaip visada, taip ir ši syki tie patys laikraščiai ėmė apsaikinti apie nesuskaitomas mirusiojo geradėjystės. Taigi ir mums, lietuviams, dabar pritinka atsiminti apie tai, ką padarė Aleksandas III per tryliką metų su viršum savo viešpatavimo.

Daugis mūsų, turbūt, gerai atmena juog, Aleksandras III tapo ciecorium po nužudymui jo tėvo; girdėjome, juog jojo tėvą nužudė ne paprasti galvažudžiai, bet apšviesti rusai, juog tie apšviesti rusai, nužudydami ciecorių, geidė įvesti viešpatystėje geresnę ir teisingesnę tvarką. Girdėjome taip pat kad tokių apšviestų rusų esą labai daug tarp turtingųjų ir neturtėlių, tarp didelių ponų ir prastuolių, tarp gyvenančių pačioj Rusijoje, ir tarp išbėgusių į svetimus kraštus. Tokius rusus, arba kad ir nerusus, vadina yvairiais vardais: socialistais; nihilistais ir da kitaip.

*) Nors jau Nr. II mūsų laikraščio buvo kartą rašyta apie tą dalyką, tai tačiau taipiname ir šitą straipsnį, pasitikėdami, juog skaitytojas ir jame ras dar kelintą akyvą žodelį.

Suprantama, juog rusų valdžia laiko tuos socialistus per pikčiausius žmones, biauresnius už paprastus piktadarius. Suprantama, juog Aleksandras III nuo pirmos valandos savo viešpatavimo ėmė rupintis veikiaus išnaikinti visus Rusijos socialistus. Jam viešpataujant nesnaudė nė slaptoji policija, nė žandarai. Jieškojo tų socialistų dieną ir naktį, gaudė juos, kišo į kalinius ir gabeno į Siberiją. Tankiai, ar tai per apsirikimą, ar tyčia, suimdavo žmones už mažmožius arba ir visai nekaltus. Todėl pasidarė baisu Rusijoje gyventi: žmonės pradėjo bėgti į svetimas šalis. Nieks dabar nebuvo patikrintu, kad jį vidurnaktyje neatlankys žandarai ir neišgrus į šiaurių pusę. Tai buvo pirmas sopulys, kurį atnešė Aleksandro III viešpatavimas.

Teisybė, ne vieni žmonės prieš žandarus drebėjo, — drebėjo ir patsai Aleksandras III. Jisai, tas galingas ciecorius, bi jojo jeib kur atvirai pasirodyti, bi jojo ir gyventi savo sostapylyje Peterburge, idant nepakliutų į socialistų nagus. Gyveno jis savo dvare Gatčine, apsistatęs iš visų pusių kareiviais. Jei kur išvažiuodavo, tai eilės kareivių ir policijos, sustatytos išilgai kelio, turėdavo jį sergėti. Nebereikalo jisai buvo toks atsargus. Jam nepasisekė socialistus išnaikinti, ir jie nekartą buvo prisirengę jam galą padaryti. Turbut tik per atsargumą Aleksandrui III sekėsi kassykis išsukti iš skiriamos jam mirties.

Antras sopulys, graužias Rusijos valdomuosius, buvo nauji paliepipimai, nauji įstatymai, kuriuos išleido Aleksandras III. Mat, persekiojimais Aleksandras tikėjosi išnai-

kisias tuos socialistus, kurie jau yra jo žemėje, o išleisdams naujus įstatymus, jįsai turėjo viltį įtaisyti Rusijoje tokį gyvenimą, idant naujų socialistų nebegalėtų daugiaus nė atsirasti. Tam tikslui, kur galėdamas, jis siaurino žmonių laisvę ir didino viršininkų arba činovnikų valdžią. Labiausiai nukentėjo toje linkmėje svetimosios tautos priklausancios Rusijai; prie tų tautų, ant nelaimės, prigulime ir mes, lietuviai. Kaip gerai žinome, Maskolijos ciecoriai, trokšdami sustiprinti savo valdžią, gėdžia iš visos širdies perdirtbti lietuvius, lenkus, vokiečius, žydus ir kitas tautas į rusus. Norėdami pasiekti savo siekį, jie išleidžia tam tikrus įstatymus, nors gražiai supranta, kad tie įstatymai yra neteisingi ir nekaltai spaudžia tas svetimas tautas. Tai mat, dar dėlko svetimos tautos nuo Aleksandro III labiau turėjo kentėti už pačius rusus.

Kokių-gi naujų įstatymų sulaukėme mes, lietuviai? — Visi Aleksandro III, kaip ir jo tėvo, įstatymai ir paliepimai stengėsi mus suvarginti; jie rupinosi susilpninti mūsų protą ir sumažinti turtus, nės su teip susilpnėjusiais žmonėmis galima lengviaus, ką norint, padaryti. Jau Aleksandro III tėvas užgynė spausdinti lietuviškas knygas, užkirsdamas mums kelią prie apšvietimo. O Aleksandrai III viešpataujant buvo priskyta, idant nebepriimtų į gimnazijas tiek daug žemininkų vaikų; ir tuoj skaitlius mokytinių Lietuvos gimnazijose nustumko daugiaus negu per pusę: kur pirma budavo po penkis šimtus mokytinių, ten dabar nebegalima priskaityti nė pustrėčio šimto. — Prasti lietuviai, ar tai neišsigalėdami atiduoti savo vaikų į mokyklas, ar nenorėdami jų sumaskolinti, mokino juos namie, pasisamdydami per žiemas tam tikrus mokiniojus-lietuvius. Patyrusi tai valdžia išleido įstatymą, kurs baudžia striuopa iki trijų šimtų rublių arba kaliniu iki trijų mėnesių ir tuos mokiniojus; ir vaikų tėvus ir tuos žmones, kurių namuose vaikai mokinasi. — Seniaus universitetų studentai turėjo mokėti per metus tik po dešimtį rublių pačiam universitetui, o dabar paskirta mokėti po penkias dešimtis rublių; teip padaryta, idant prastuolių vaikams, išėjusiems gimnazijas, sunkiaus būtų įgyti augštesnis mokslas. Paskirta, po kiek klierikų tegali laikyti kiekviena seminarija, idant lietuviai pritruktų kunigų, idant žmonės pasilikėtų be dvasiškų mokiniojų. Trumpai sakant, Aleksandrai III viešpataujant, nemaža padaryta, idant lietuviams būtų sunkesnis kelias prie mokslo, idant mes pasiliktumėme mulkiai arba kvailiai ir pavargėliai.

Bažnyčia mokina žmones dorai gyventi ir artumą, kaip patį save, mylėti. Bet rusų valdžia myli tik savo tikėjimą, o kitų tikėjimų, labiausiai katalikų, jįs tačiai nekenčia; jįs nekenčia mūsų kunigų, nės šie neduoda savo žmonių versti į pravoslavus. Todėl valdžia išleidžia paliepimus, kurie suriša kunigams rankas, kurie užgina ne tik naujas bažnyčias statyti, bet — ir senas taisyti, idant mūsų bažnyčios išnyktų. Ne gana to, valdžia, kad ir per prievartą uždarinėja katalikų klioštorius ir bažnyčias, pasisavindama jų turtus. Negalėsime niekad užmiršti skurdžių Kęstaičių ir Kazių istorijų, užgavusių visus lietuvius iki širdies gilumai; negalėsime užmiršti mūsų brolių Kęstaitiečių ir Kazių, teip nekaltai nukentėjusių už savo tikėjimą nuo Aleksandro III viršininkų.

Tarp lietuvių maža amatnikų, Lietuvoje maža fabriku, menkas išdirbimas; lietuviai gyvi tik iš tos žemės, kurią arija. Bet mums jau beveik užginta pirkti žemę; bajorai jau senei nebeturi tos tiesos; o sodiečius Vilniaus, Kauno ir Gardino gubernijų suspaudė Aleksandras III. Vis tai tam įtaisyta, idant visa Lietuvos žemė pakliūtų į rusų rankas, idant visi lietuviai taptų rusų bernais arba išeitų ubagais.

Visuose kraštuose, kokie žemininkai, tokio pat kilimo ir ponai, kokio tikėjimo gyventojai, tokio pat ir jų viršininkai, kokią kalbą kalba valdomieji, tokia pat ir valdantieji. Teip maž daug buvo pirma ir Lietuvoje. Bet rusų carai, o ypač Aleksandras III pavarė nuo vietų visus viršininkus-lietuvius, nežiurėdamas ant to, juog daug lietuviškų šeimynų turėjo pasilikti be duonos karnelio. Nevienas iš tų lietuvių-viršininkų, prastojęs vietą, o turėdamas kruvą vaikų ir nebeturėdamas kuo juos maitinti, iš rupescio, susikrimitimo ir bėdos nusišovė ar pasikorė, o silpnesniejie tikėjime maskoliais pavirto. Bet tai dar ne visas. Jauni mokiniai lietuviai nebegali gauti savo tėvynėje nė menkiausios vietos ir turi jįs kloti duonos pačioj Rusijoj; nukeliavę tenais jie, patys nesijausdami, turi virsti į rusus. Tokiu budu rusai išplėšia Lietuvai geriausias dvasiškas spēkas, tikruosius užtarėjus, mokiniojus. O atiduoti ant valios viršininkų-rusų, pasilikusieji tėvynėje lietuviai pasmerkti ant veiksnio išnaikinimo bei išvertimo į rusus.

Tokius ir tiems panašius įstatymus ir paliepimus leido Aleksandras III ant mūsų galvos. Čionais galima priskirti nemažą įstatymų, paskirtų visai Rusijai, užgaunančių drauge ir lietuvius.

Sodiečiai turėjo savo vyresnybę, kuri rupinosi apie jų reikalus; dabar nuo tos vyresnybės pasiliko beveik tik vienas vardas, nes jį tik tai tegali atlikti, ką jai prisako paskirtieji viršininkai. Dabar staršinos — tai tik tarpininkų arba pasmednikų bernai, o apie starostas nebėra ko nė kalbėti: per starostą nebenori būti nė vienas geras ukininkas. Bet bus dar pikčiaus, kaip Lietuvoje įves vieton tarpininkų taip vadinamus *žemininkų viršininkus*, kurie jau yra pačioj Rusijoj ir kurie turi tiesą be sūdo žmones bausti ir į kalinius mesti.

Kaip su sodiečiais, taip pat padarė Aleksandras III ir su miestų žmonėmis: miestų žmonėms ir atėmė daug visokių tiesų ir susiaurino laisvę; ant jų užkrauta pareiga surasti pinigų mokesčiams, o ant ko apversti tuos pinigus, apie tai dažnai jau nurodo valdžios paskirti viršininkai.

Tai, mat kokios Aleksandro III geradėjystės, kurias stengiasi įkalbėti visiems žmonėms rusų laikraščiai. Apie tai mes turime atsiminti, kada valdžia varo mus į bažnyčią melstis už numirusio ciecoriaus dūšią.

Kasgi bus toliaus? Gal naujasis ciecorius Mikalojus II bus geresnis? Gal jis sugrąžis neteisingai atimtas nuo mūsų lietuviškas knygas? Gal, jam viešpataujant, pasiliaus mūsų kalbos bei bažnyčios persekiojimai? Gal jis leis lietuviams pirkti žemę, gal priims lietuvius ant tarnystės pačioj Lietuvoj? Gal . . . gal atgręš akis ant mūsų vargų ir ims mus maloniai valdyti, kaip geras tėvas savo tikrus vaikus? — Gal ir bus taip, tik reikia atminti vieną dalyką: jei norime ką gauti, tai turime apie tai patys pasirūpinti; jūg ir Šventas Raštas sako: kas jėškos — tas atras, kas pabels — tam atidarys, kas prašys — tam bus duota. Taigi ir mes, geisdami sulaukti palengvinimo savo gyvenime, turime apie tai prašyti, reikalauti. Dabar pagabi valanda tokiems prašymams paduoti. Ne šiandien, rytoj Mikalojus II išleis manifestą, tai yra tokį raštą, kuriame apreišk apie apsvainikavimą savo tėvo vainiku; tame manifeste jis paprastai apdovanos savo valdymuosius šiokiomis ar tokiomis malonėmis. Jeimes primintumėme jam apie savę, tai gal ką ir laimėtumėm. Geraibutų padavus prašymą ir Mikalojus II sužieduotinei, kada ji važiuos per Lietuvą. Tik kas su surengs ir paduos tą prašymą? — Sodiečiai, kadakas juosapietai užkalbina, stačiai atsako: „mes žmonės prasti, nežinome nė kaip tie prašymai reikia rašyti, nė kaip paduoti.“ — Ant bajorų ar negalima pasitikėti, nės daugeliui jų lietuvių reikalai visai nerupi. — Kunigai nė tiek nepadarys, jie jau taip

išbaikštinti valdžios, juog nė išsižioti neišsidrįs. — Apie lietuvių miesčionis ikišiol nebuvo visai girdėti. Kas-gi tada turi padaryti pirmutinius žingsnius? Pasilieka da viena kruvelė lietuvių — tai ukininkų vaikai, išėję augštesnius mokslus. Nors sako, kad vieni jų, da tebebudami gimnazijose ir universitetuose, per neišmąnyą ar iš didelio gudrumo, išsižadėjo savo tėvynės, kad kiti tai padarė, jau išėję mokslus, idant labiau įtiktu valdžiai ir gautų geresnę vietą, nors toli Rusiję; bet dabar jau nemaža yra ir tokių, kurie Lietuvą myli. Jei šitie vyrai, susitarę su sodiečiais, neparupis mums minėtų prašymų, tai jau, turbūt, nieks neparupis.

Greitakojis.

Nežiopsokime!

Juo ilgiau žmogus gyvena, juos jis darosi išmintingesnis. Jis plačiau supranta žmonių gyvenimą: jų supratimus apie teisybę ir neteisybę, dorą ir nedorą, gerą ir blogą. O supratimas gyvenimo savo artimų priverčia žmogų kiekviename atsitikime jo gyvenimo elgtis taip, idant nepadarytų nieko pikto kitiems žmonėms. Trumpiau sakant, visi geri žmonės savo gyvenime laikosi nuomonės, išreikštos žodžiuose Kristaus: „Mylėk artymą savo, kaip patsai savę“, arba: „Nedaryk kitiems to, ko nenori, kad tau kiti darytų.“

Apsidairykime dabar apie savę ir pažiūrėkime, ar visi taip mislyja, ar visi taip elgiasi? Ar nėra tokių, kuriems viršų minėtieji Kristaus žodžiai neturi vertės?

Tokių išgamų buvo yra ir dar ilgai bus. Gana priminus tik vagis ir plėšikus.

Vagys ir plėšikai ne yra per daug baisūs žmonėms: jų nedaug, tėra ir gyvuoja jie tik paslaptomis ir negali po visų akiu, kada ir kaip nori, apsieiti su žmogum. Atsiginti nuo paprastų vagių ir plėšikų gana lengva, nes ant jų yra valdžia. Bet jeigu vagimis ir plėšikais pavirsta tie, ant kurių nėra valdžios, kurie patys valdžią turi, tada atsigynimas yra sunkus. Reikia daug laiko ir darbo, broliškos meilės ir vienybės tarp žmonių, pakol jie nuverčia kraujagerius nuo savo sprando.

Rasi kas paklaus manęs: „Kur yra toki vagys ir plėšikai, ant kurių nėra valdžios?“

Pasižiūrėk į maskolių vyresnybę Lietuvoje, ir rasi tokius galvažudžius.

Viena tarp užduočių kiekvienos, o (pertai ir maskolių) vyriausybės laikyti tvarką tarp žmonių. Tvarka, kurią valdžia užtvirtina savo įstatymuose turi pasiremti ant žmonių supratimų ir būti jiems ant gero. Jeigu

žmonės laikosi tos nuomonės, kad paskolitas arba pavogtas daigtas turi būti gražintas jo savininkui, tai vyriausybė turi užtvirtinti tai savo įstatymuose.

O mes, lietuviai, ar laikomės tos nuomonės, kad mums nereikia turėti spaudos, knygų ir mokslo savo kalboje arba, kad mums nereikia bažnyčių? Jug valdžia užtvirtino savo įstatymuose, kad lietuviams nereikia turėti knygų savo kalboje, kad bažnyčias reikia išversti į cerkves, o kitas uždaryti. Ar vyriausybė čionais ne plėšikas, atimas nuo mūsų brangiausių mums daiktų? Bet jau ir šito negana maskolių valdžiai, jį nori padaryti mus savo kacapų tarnais.

Ši-met valdžia rengėsi išleisti ir, turbūt, išleis labai baisų mums įstatymą apie dvarus-maioratus.

Maioratai, kaip žinoma, buvo duoti nuo vyriausybės tiems maskoliams, kurie kariavo Lietuvoje per lenkmetį. Norėdama išlaikyti maioratus maskolių naguose, valdžia buvo užtvirtinusi, kad numirus valdytojais maioratas gali patekti tik jo vaikams. Parduoti arba padovanoti kam-nors maiorata ir-gi buvo uždrausta.

Valdžia, mat, tikėjosi, kad kariaunikai, gavę dvarus Lietuvoje, stversis už ukės, parsikvies sau darbinikus (bernus) iš Maskolijos, ir tokiu būdu pasidarys Lietuvoje lizardai kacapų, kurie ir lietuvių vers į kacapus. Bet kas davė!

Kariaunikai, gavę dvarus, parandavojo juos lenkams ir vokiečiams, o patys išvyko atgal į Maskoliją. Lenkai ir vokiečiai nemislyjo kviesti kacapų į Lietuvą, nes darbininkų rado gana mūsų šalyje, ir tokiu būdu vyriausybė iš savo užmanymo „pelnė tiek, kiek prusas pinigų ant galo dyselio“. Dabar jau vyriausybė apsižiuri, kad jiliko perkvaile ir ši-met rengiasi išleisti štai koki paliepinimą: Valdytojais maioratų gali parduoti savo dvarus, bet tik ukininkams maskoliškos kilties ir pravoslavų tikėjimo. O mums, lietuviams, nebus pavelyta pirkti maioratus.

Prie šito reikia žinoti štai ką: 1) Prasilakusių ir nugrimzdusių skolose maioratų valdytojų yra gana daug, ir daugelis jų butinai parduos savo dvarus.

2) Kacapai, perkant dvarus mūsų tėvyneje, gaus pinigus iš bankos, į kurią gražins po biskų skolos per trisdešimt ke-tverius metus ir šešis mėnesius.

3) Atsiras tokių ponų, kurie parduos dvarus, norėdami gauti nuo valdžios visokių „ordenus“ ir augštas vietas, nes, budami ant augstų vietų, jie galės prisi-

plėsti ir prisivogti tris arba keturis syk tiek, kiek verti jų parduoti dvarai.

4) Skaitlius maioratų Lietuvoje labai didelis. Paimkime nors Kvietiški, Jievaravą, Naujadvarį, Liuliški, Buklą, Bamštarus, Luidvinavą (Suvalkų gub.), — jug atsistojus viduryje jų galima beveik visus matyti.

Pamislykite, kiek tik ant šito kašnelio žemės valdžia gali įveisti kacapynų, įveisti juos tik mums naikinti.

Ir kada-gi valdžia, taip elgdamasi, nė nemislyja klausiti mūsų, ar mes prijauname ar neprijauname jos užmanymams, tai ar gali kas mus užtikrinti, kad per dvi, per tris dienas, nedėlias, padėkim, ir metus, valdžia pavels tik kacapams pirkti ukės, kurias parduoda ipotiška banka per licitaciją, o palukėjus da kiek laiko, ir visus mūsų laukus tiktai kacapams tepavels pirkti. Kur tada mes pasidėsime ir ką veiksime? Turėsime tarnauti kacapams. Tai-gi netinginiaukime, nevaikščiokime nuleidę rankas. Vienykimės, rodavykimės, nežiopsokime. Ypač jus, neturtėliai, kurie neturite nė kašnio žemės, jus dabar dienos!

Lietuva — jūsų tėvynė. Joje gimė, augo ir gyveno jūsų tėvai ir protėviai. Lietuvos dvaruose, bedirbdami ant ponų kišenių, jie praliejo tiek kruvino prakaito, kad jeigu ji surinktum į kruvą, jame prigertų žmogus. Ir jus patys, kęsdami badą, apiplyšę, gyvendami svetimose sulužusiose ir surukusiose pirktelėse, neturėdami nė vienos linksmos valandos savo gyvenime, ikšiolei dirbate laukus tą pačių dvarų; pertai jums, o ne kokiems tenai kacapams, priguli pirmtinės tiesos su pagelba bankos pirkti tų dvarų laukus. Taigi nesnauskite; dabar atėjo laikas, kada jūs galite pataisyti savo vargingą gyvenimą. Susirinkite iš viso gmino arba parapijos pas vieną, išrinkite kelis vyrus iš savo tarpo ir tegul jie, nuvėję pas ciecorių ir apsakę visą vargingą jūsų padėjimą, prašo kad ir jumis būtų pavelyta pirkti dvarų laukus. Jeigu ir ciecorius nieku geru neatsilieptų ant jūsų teisingo reikalavimo, tai ir tai nepameskite lukes-ties. Kaip tik pasirodys kur nors pirmi kacapynai, jus pagąsdikite ir dručiai pagąsdikite tokius drąsius ir negerus kacapus, kurie nor atimti iš jūsų duoną. Jeigu tik jus dručiai pabausite pirmuosius kacapus, tai kiti vargiai dris „kišti nosį, kur nereikia“, o ir vyriausybė atkās dantį ir daugiaus nepaus mūsų.

J. Grambolis.

Kontrabanda.

Knygos, knygelės, knygelytės lietuviškos, kokios jūs brangios ir laukiamos viešnios Lietuvoje! Per kiek visokių žabangų reikia jums išsprusti, kiek vargų ir baimės tenka jums pritirti, iki atkeliaujate mūsų šalėlen. It žuvelės ankstyvam parvasaryje, plaukiančios iš jurių-marių į upes-upelius, jūs, lietuviškos knygtės, pakeleje Lietuvon sutinkate ant kiekvieno žingsnio bučius ir varžas, kurios išsižiojusios laukia, idant jūs prarytų. Norėdamos išsisukti iš rengiamos jums prapulties, turite jus, lyg kokie piktadariai, paslapčiai, nakčia, nežinomais takeliais traukti mūsų kraštan. —

Tuoį ant pačios sienos tarp Maskolijos ir Prūsų karalystės tyko ant lietuviškų knygučių pasieninė (parubežinė) sargyba. Dieną ir naktį pasienių sargai arba žalieji maskolių kareiviai, sustatyti į tankią eilę išilgai visos sienos, sergti, akis ištempę, idant nieks nepereitų per tą sieną. Bet tamsios naktys ateina lietuviams pagelbon. Atsiranda žmonės, vadinami kontrabandninkais, kurie išdrįsta lipti su knygučių ryšuliais pro baisių sargų eilę, nors su didele baime rėpliodami ir čiaždami žeme. Daugeliui kontrabandninkų tas darbas laimingai sekasi, bet nemaža yra ir tokių, kuriems tenka pakliūti į sargų nagus. Tada verkite aniolai! Atėmę nuo kontrabandninkų knygtes; sargai nusiunčia jas į Kauną arba Vilnių, ten valdžia liepia jas sudeginti, lyg kokias raganas. Pagautąjį-gi kontrabandninką atiduoda sudan. Sadyja šiteip.

Sudas sudyja ne vienaip, žiurint ant to, ar pagautasis kontrabandninkas prisipažįsta, ar ne. Sudas žiuri teip-pat ir ant to, kelintą kartą kontrabandninkas yra pakliuęs. Imkime tą atsitikimą, kada kontrabandninkas iš geros valios prisipažino, juog jis norėjęs pergabinti per sieną knygtes. Tada, jei jis pakliuvo pirmą kartą, turį užmokėti štriupos du kartu tiek, kiek prekuoja paskirtos sudeginimui jo knygtės. Antrą kartą pagautąjį kontrabandninką sudas sodina jau į kalinį ant kokių keturių iki aštuonių mėnesių, neskaitant minėtos štriupos ir sudegintų knygučių. Už trečią kartą sudas skiria — į darbų kalinį nuo vienu iki pusantrų metų, o pagautąjį ketvirtą sykį — išvaro į Siberiją ant visados.

Bet kada kontrabandninkas neprisipažįsta, tai bausmė esti sunkesnė vienu laipsniu. Tai-gi pirmą sykį pakliuvus — sodina į kalinį nuo keturių iki aštuonių mėnesių, antrą kartą — skiria į darbų kalinį nuo vienu iki pusantrų metų, trečią kartą

— išvaro į Siberiją ant visados. Tokiu būdu pagautam kontrabandninkui geriausiai esti prisipažinti, tik tuo tegalima palengvinti sau bausmę. Jei pagautą kontrabandninką raitą ar važiuotą, tai valdžia atima nuo jo visai jo arklių, ratus ir pakinkalus. Tokį kontrabandninką, kurs priešinasi sargams jį suimant, arba kad ir nesiprišina, bet yra apsiginklaves, tokį — sudas, žinoma, sunkiau baudžia. Tai teip esti, jei pagauna žmogų su kontrabanda, tai yra su knygtėmis ant pačios sienos.

Bet daugeliui kontrabandninkų, kaip sakiau, pasiseka tankiausia laimingai perbėgti per sieną. Tik čia jų laukia naujos žabangos. Pasieniu įdodinėja tie patys žalieji kareiviai. Suvalkų gubernijoje jie gali nujoti nuo Prūsų sienos septynis verstus, bejieskodami kontrabandninkų; Kauno gubernijoje sargams leista nujoti nuo sienos net trisdešimt verstų. Jei raitieji sargai pagauną kontrabandninką ant šito žemės ploto, tai jo laukia ta pati bausmė, kaip ir pagautąjį ant pačios sienos; teip-pat atima nuo jo ir arklių su ratais.

Kada kontrabandninkas nubėga nuo Prūsų sienos Suvalkų gubernijoje septynis verstus, o Kauno gubernijose trisdešimt verstų, tai jis, galima sakyti, numeta pusę baimės nuo savo pečių. Jei jį čia ir pagautų policija arba ir pasienių sargas, tai sudas nebepali paskirti jam didesnės bausmės, per štriupą, nors jis dešimtąjį kartą būtų pakliuęs. O štriupa pasilieka ta pati, kaip ir pirmą, tai yra, pagautasis turi užmokėti du kartu tiek, kiek prekuoja jo knygtės, sudeginimui paskirtos. Jei pagautą kontrabandninką yra ne vienas, bet keli, tai jie visi moka tik vieną štriupą, kitiškai sakant, kiekvienas iš jų užmoka tik dalį tos štriupos. Teip-pat baudžiami ir tie žmonės, pas kuriuos policija atrastų sudėtas pardavimui arba išdalinimui paskirtas knygtes. Tik arklių ir ratus, kuriais kontrabandninkas vežė knygtes, valdžia ir dabar visai atima.

Ką gali valdžia padaryti žmogui, pas kurį atrastų visokių lietuviškų knygučių tik po vieną, tai esti, tokiam žmogui, kurs laiko jas pas savę ne kitiems pardavinėti, bet tik sau pasiskaityti? — Nieko, nės Maskolijos įstatymai neskiria už tai nė kokios bausmės. Juo labiau negalima bausti tokio žmogaus, kad mums nė neužginta laikyti lietuviškos knygos, išleistos prieš šešiasdešimt ketvirtus metus. Ant daugelio gi mūsų knygučių parašyta, kad jos atspausdytos 63 metuose; tai galima ir šiteip pasi-

teisinti. Viena gali tik valdžia padaryti, o tai atimti tas knygutės.

Tik štai ką turiu priminti. Sudas gali nubausti žmogų, jei lietuviškose knygutėse, atrastose pas jį, būtų parašyta kas nors prieš tikėjamą arba dorą ir prieš valdžią arba ciecorių. Bet čia jau visai kitoks dalykas. Kad apie tai būtų parašyta ir ne lietuviškai, bet rusiškai, tai sudas vistiek nubaustu. Labiausiai baudžia už knygutės, kuriose kalbama prieš ciecorių. Pas kurį policija randa po vieną tokią knygutę, tam sudas skiria areštą nuo septynių dienų iki trijų mėnesių; kas rašo tokias knygutės, tą laukia stiprumos kalinys nuo šešiolikos iki trijų dešimtų dviejų mėnesių; o kas jas platina, tai katorga arba priverčiami darbai nuo 1 iki 12 metų.

Paminėjimas „Šaltinio“.

Budamas Žemaičiuose ant garsingų atalaidų T. bažnyčioje, klausiau pamokslą vietinio klebonio, kurisai tarp kitko pasakė, kad dabartės esą netikusiu „Šaltiniuose“ (maldaknygėse), kuriuose patalpinta ne tik netikė, bet ir „velniški žodžiai“. Dyvinai man, prastam žmogui, pasimatė tie žodžiai, už tatau jėmiau vartyti Šaltinį, ir tuojaus ant 789 puslapio užtikau maldą „už šviesiausį ciecorių“. Maldoje gi patalpinti žodžiai „ciecorius musų“. Tada tai atsigavau — kad tikrai „Šaltinyje“ atsiranda velniškų žodžių, kuriuos galėjo patalpinti teip koks begėdis, kurs pagal lietuviško priežodžio „ir po šuniui ir po kalei“ — ir nuvargintiems katalikams ir valdžiai norėtų būti geras. — Ir ištikro, gėda lietuviui ir katalikui maskolių baidyklė, tai yra carą kraujagerį, musų persekioją ir vargintoją maldoje vadinti „šviesiausiu“, o ypačiai „musų ciecorių“. Jug tai vedimas žmonių į klaidą, kurie maldaknygėje, kurią garbėje laiko, radę žodžius „musų ciecorius“ gali mislyti, kad mes turime savo karalių, kurio reikia klausyti ir gerbti.

Botagas.

Is Lietuvos.

Grinkiškis (Kauno pav.). Rudenyje pasimirė Grinkiškio apygardoje vienas žmogus. Kad pasimirė, ner' ką stebėtis: jis nebe pirmas ir nebe paskutinis miršta. Bet aš noriu papasakoti apie priežastį jo mirimo. Buvo šėip. Atvežė žydėlis vežimą kriausių (griušių). Kriaušės buvo neperbrangios, delto, kaip tikt matai, visas išpirko. Žydas nuvažiojo savo kelinu, o žmonės ėmė kriaušes valgyti. Kitasai mislyjo, gal keltą gorčių suvalgysias, o kaip reik, vos kelias tesuvalgė, pasijuto, kad jau negerai:

pradėjo goksėt', vemt', bėginėt' laukan... Minėtasis nabašninkas tur-but daugiausiai suvalgė, nesa nesulaukė nė kunigo, nė daktaro parvežant — pasimirė. Toks pat atsitikimas buvo pereituose metuose Jokubaičių kaimoje. Vaziavo naktyj' žydas, „Smirdešium“ vadinamas. Įvažiojo į rava, ėmė jam kuinas ir apklimpo. Eina žydas jieskoti pagalbos pas ukininkus, vienok ko tikt paprašo, vis atsisako. Ant galo jis prižadėjo duoti silkę tam, kas padės jam ištraukti kuiną. Ant silkės tuojaus atsirado ukvatninkas. Ištraukė jisai žydui kuiną ir, gavęs silkę atidavė ją savo pačiai. Vienok kad apsirgo paskui jo pati nuo tos silkės, kad vos-nevos nuo smerčio išsivadavo. Arba šitai trečias atsitikimas. Už ketverto mylių nuo Grinkiškio yra miestelis Krakenava. Ten dabar viešpatauja kolera. Sako, kad ten nutvėrė žydus šėip bedarant: kada apserga koks-nors žydpalaikis ant koleros, tuojaus žydai pajima, pripila geldą arielkos ir mazgoja joje ligonį, o paskui tą arielką vel supilsto į butelius ir pardavinėja žmonėms. Tegul juos sušnes tuos žydus! Kas kaip nori, tegul sau daro, vienok aš, jei negaliu gauti pas lietuvių, ko man reikia, tai pas žydą ir tai tikt degutą ir varvelį teperkau.

Vėžaitis.

Salakai (Kauno gub.). 25 dieną Rugšėjo nudegė pusė musų miestelio. Daugiau per šimtą šeimynų pasiliko be pastogės ir be duonos kąsnelio. Niekam nerupėjo gaisras gesinti, bet kiekvienas stengėsi tik savo turtą gelbėti. Todėl sudegė beveik visi gaisro įrankiai: kirviai, kastuvai, kopėčios, ir patys bosai su vandeniu. Kiek pragaisties padarė ugnis, dar nežinia, bet tikrai, kad turto prauvo bent ant kelių dešimčių tukstančių rublių. Tik dabar Salakiečiai persiliudyjo, kad reikia įgyti gerą mašiną gaisrui gesinti ir išmokinti vyrus su ta mašina apsieiti. —

Plungė (Kauno gub.). Jau seniaus sudegė beveik visas Plungės miestelis. Tokiuose atsitikimuose vyresnybė neduoda statyti miestelio teip, kaip jis buvo, bet padirba naujus plianus ir liepia statyti namus, kaip tie plianai rodo. Teip ir dabar atsitiko. Pirmą Plungės ulyčios buvo 7—8 sieksnių pločio; dabar naujieji plianai liepia daryti jas 10 sieksnių platumo; kur pirmą visai nebuvo ulyčių, dabar turi išrėžti ulytėles; įsakyta palikti tarp namų dykos vietos po šešis sieksnius. Gal vis tai būtų gera ir puiku, jei Plungiečių sodybos būtų didelės. O dabar daugelio jų sodybos visai mažos: kitų — išneša iš viso 4—6 sieksnius ilgio ir pločio. Tokiu budu išeina, kad ke-

lintas visai nebegalės statyti naujų namų ant savo sodybos; tai vistiek, kaip nuo jų atimtų tas sodybas. Kas-gi jiems už jas užmokės? — Jų ne uždyka jie tas sodybas gavo, — užmokoje už jas prakaitu uždirbtus pinigus. Kiti Plungiečiai skundėsi augštesniajai valdžiai, bet iki jų skunda bus išklaudyta, ateis ir pavasaris; tuo tarpu jie bet negali statyti namų, o jau ir šaltas ruduo, ir tankūs lietūs. Kiek iš to bus vargo ir ligų, o gal kitą ir į kapus nuvarys! Ir vis tai per neapsižiūrėjimą ar per neišmintingumą vyresnybės.

Nuo Liudvinavo (Suv. gub., Kalv. pav.) Kas žin kodėl nematyti nieko patalpinta laikraščiuose, ypač „Ukininke“ apie Liudvinavą? Nežinia, ar nėra, ar nėra kam? Greičiau, kad nėra kam. Pirm metų, kada vaitavo p. Sirutis, buvo gana aktyvų naujienų, o vienok nebuvo nieko rašyta; tai-gi dabar bus ne prošali nors truputį paminėjus apie praėjusį laiką. Kaip tik p. Sirutis likosi vaitu, tuojaus apsigarsino visiems, kad ji vadintų ponu, ir pradėjo su žmonėmis kitaip nekalbėti, kaip tik lenkiškai arba rusiškai, o lietuviškai, sako, tai tik sėmėgiams šnekėti, o ne ponui; o kada gavo nuo viršininko paslapstinį paliepimą (kad kiek galint platintų rusišką kalbą), nuo tada nė nemislink su juo kitaip susikalbėti, kaip tik rusiškai; net kanceliarijoje uždraudė, kad kitaip nieks nekalbėtų, kaip tik rusiškai. Bet kur-gi ir nesėkės, kad moka: mat, vyras atsitarnavęs karumenėje, net buvęs vekmistru, ar tai mažas unaras! ... Bet užtai koks gi geras valdžiai buvo, ypač viršininkui pasturgali laizė, ir visus jojo paliepinus pildė kogreičiausiai, o nuo kiekvieno savo brolio lietuvio lupo, kiek galėdamas, — nuo kio rublį nuo kio 2 rb. ir t. t.; budavo, nė mažiausio dalyko su tuščia sauja neprieisi. Vienas atsitikimas buvo toks: vienai vargdieniui žmonai atsiuntė sunus iš Amerikos keletą rublių pinigų; bet, bijodamas, kad kur neužkliūtų, išsiuntė ant pono vaito rankų. Kada toji žmona atėjo atsiimti pinigų, tai pona vaitas nė šnekėti nenor, — sako: „aš nė tavęs nežinau, nė tavo pinigų“. Dar daug panašių atsitikimų buvo, kurių čion neminėsiu. Bet kas atsitiko su mūsų ponu: susipjovė su prižiūrėtojaus išdo (kasos), tie pasirupino truputį, nes buvo neteisiai pasielgęs, ir prašalino nuo vaitystės, o per naujus rinkimus tapo išrinktas ukininkas Kriščiūnas. Ačiū Dievui, dabar turime dorą žmogų vaitu. Užtatai del atsagumo primenu „Ukininko“ skaitytojams, kad kas kur tik rinks vaitą, idant žiūrėtų, kad nebūtų užsikrėtęs rusiška dvasia; jau nuo tokio žmogaus tai saugok Dieve.

Neprošali dar bus paminėjus ir bažnyčios reikalus. Apie pačią Liudvinavo bažnyčią nėra kalbėt; nors sena, medinė, bet vidurys pusėtinai papuostas; tik šventoriaus užtvaras tai bjaurus pažiūrėti. Visas sugriuvęs, apiręs, kad gėda kam ir pasakyti, bet-gi šimet Liudvinavo parapijony užsispyrė butinai sutaisyti, ir, kada tapo sušaukti del to dalyko bažnyčios sąnariai, tai mūsų klebonas štai koki užmąnyką padavė. Sako, kad šventorius perdidelis, kam, esą, tokio reik, ir ne visai keturkampas, tai reikią sumažinti ir padaryti dailiai keturkampą, tai bus gražiau ir mažiau tepreikius aptaisymas. O čia, vyručiai, jo siekis visai kitoniskas: gal ant likusios vietos pastatyti namus ir įtaisyti, ar tai krautuve, ar tai karčiama, ir paskui suženyti savo augtinę su koku šunponiu ir leisti juos gyventi,

o gal ir del kitokios priežasties, kurios žmogaus protas negal permanyti.

Bet parapijony ant to užmanymo nesutiko: sutarė, kad šventorių negalima sumažinti, o tik tai sutaisyti. Taigi ir visas klebono galvos lamdymas, nuėjo perniek.

Liudvinaviškis.

Nuo Plokščių (Naumiesčio p., Suv. gub.). Vaiguviškių kaime, netoli Plokščių, buvo vestuvės (veselija) Juozo Spiraucko su Nastasija Majauckyte, kuriai pamerge buvo Agota O—ukė iš Voniškių kaimo. Toji mergelė (O—kė) gerai užsigėrė ir užsimiršo, kad jį da merga ir kad Jonas Tumosa ne jos vyras ... O Tumosos ir gero bėsama ...

Ar neužklups juodu klėtyje Tumosienė, ar neužpuls ant Agotėlės, ar nesupils ją ir visa jos gražų pavidalą.

Galite numanyti, mieli skaitytojai ir skaitytojos, kokią gėdą pasidarė toji neblaivi mergaitė sav pačiai ir visai giminei, o ypač tėvams. O Tumosienė da apskundė klebonui tą vargšę drauge su savo neviernuoju vyru. —

Andai Plokščių dvare Jieva Bubilienė nukrito nuo augšto ir ant vietos užsimušė.

P. D.

Visokios žinios. *H. Čepas*

Galvijai serga. Kauno apygardose raguočiai smarkiai serga. Sergančios karvės nebegali pastovėti ant kojų ir nebeda pašaro; liežiuvis numunkas ir iš snukio bėga daug seilių. Malonu būtų, kad mūsų gyvulių daktarai ištirtų tą ligą ir parašytų kaip ją gydyti.

Arklių vagys. Kauno gubernijoje nemaža arklia vagių ir tai tikra nelaimė sodiečiams. Vagia jau ne tik vyrai, bet ir moters. Paskutiniame laike pagarsėjo, kaip po puiki arklų vagilka, Katrė Gvozdauckienė, moteriškė keturių dešimtų metų. Bevogdama ji teip vikriai ir atsargiai elgiasi, kad jos ikišiol ne tik ukininkai, bet ir policija negali pagauti. O gal ji su policija dalinasi ...

Tabako pabrika sudegė. Tai atsitiko Gardino mieste. Pabrikantai ir čia gerai išėjo. Pabrikantas atsiėmė šimtą keturiasdešimtis tūkstančių rublių iš apdraudžiamosios nuo ugnies draugystės. Tuo tarpu du tūkstančių darbininkų pasiliko be darbo, kitoniskai sakant, be duonos. Štai kaip negerai nebūti pačiam šeimnininku, neturėti savo pastogės!

Žinios apie gaisrus Maskolijoje. Per penkerius paskutinius metus toje dalyje Maskolijos, kuri yra Europoje, buvo du šimtu trisdešimtys aštuoni tūkstančiai su viršumi gaisrų; nudegė septyni šimtai tūkstančių trobų; pragaisti ugnis padarė ant puske-

tvirto šimto milijonų rublių. Perkūnija, sulyginant, nedaug kalta. Daugiausiai gaisrų kilo per žmonių neatsargumą.

Kaliniai. Per 1892 metus Rusijos kaliniuose perbuvojo į aštuonis šimtus dvylika tukstančių (812000) žmonių; iš jų tik šimtas dvylika tukstančių (112000) buvo moterų, o kiti visi vyrai. Tai galima pasakyti, kad ant šešių nusidėjusių vyrų pripolė tik viena prasikaltusi moteriškė. Džiaugkitės, moterėlės! — Kasdieną kaliniuose sėdėdavo šimtas su viršum žmonių. Jei atsiminsime, kad Rusijoje gyventojų yra daugiau per šimtą milijonų, tai matysime, kad iš tukstančio gyventojų kasdien vis vienas tupi kalinyje. — Išlaikymas nusidėjėlių atsiėjo vyresnybei apie penkiolika milijonų rublių, arba, imant apskritai, kiekvienas nusidėjėlis kaštavo po aštuoniolika rublių. Pasakiau: atsiėjo vyresnybei. O iš kur ima vyresnybė pinigų? Iš žmonių kišenias: mat, žmonės visokiais mokesčiais pripildo kasmet vyriausybės išdą, o vyriausybė tik pasirūpina taji išdą ištūstinti. Tokiu būdu tą penkiolika milijonų nusidėjėliams išlaikyti užmokejį žmonės iš savo kišenių. — Nusidėjėliai kalininėse dirba; tik tas darbas, matyti jiems visai nesiseka. Per metus visi nusidėjėliai teuždirba tik vieną milijoną rublių; tuo tarpu tokia kruva darbininkų per metus uždirbtų dešimtį milijonų rublių, jei kasdieną kiekvieni jų teuždirbtų tik po dvidešimt penkias kapeikas. Kad vyriausybė geriau įtaisytų darbus kaliniuose, tai ir nusidėjėliai galėtų daugiau uždirbti ir žmonėms mažiau tereikėtų ant jų išlaikymo mokėti. — Sergančių per metus atsieina ant tukstančio nusidėjėlių po šimtą keturias dešimtis ir keturis žmones; miršta iš tukstančio po devynis. — Mets į metą skaitlius sergančių ir mirstančių nusidėjėlių vis anga. Pačiu nusidėjėlių skaitlius kasmetą teipgi vis didinasi. — *Greitakojis.*

Nuo redakcijos.

Primeiname maloningiems skaitytojams mūsų laikraščio, juog „Ukininkas“ po naujų metų išeis du sykių per mėnesį ir spaudinsis da ant geresnio popieriaus, nekaip dabar, pargabendamas Lietuvos gyventajams akyviausius skaitymus. Be-to, siuntimui per žigunę (pačtą) spausdinsime dalį mūsų laikraščio ant tam tikro, plono popieriaus, idant lengvai ir be baimės kiekvienas užsirašes „Varpą“ ar „Ukininką“ ir užsimokėjęs iš-augsto pinigų už visus metus, gautų mūsų laikraščius greitai ir be kokių kliūčių. Kaip jau sakytą, kas mėnesį „Ukininko“ skaitytojai gaus ir priedą, kaip ir ši-met, visai dovanai.

Pagaliaus apreiškiame mokantiems rašyti, juog visokeriopos tikros žinios iš visų kampų

Lietuvos mums visados mielos, ir nevengiantiejai rašyti padarys mums didį džiaugsmą, jei kokią žinę ar naujienėlę iš savo kampo mums surasė atsiųs.

Pinigus ir laiškus į Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitokis adresas padėti:

Hrn. Dr. Bruazis, Tilsit (Ostpreussen).

Rubliaus kursas 2 auksinai (markiai) 20 fenigų.

Nr. 12 „Ukininko“ priedas:

Jurgis Kastrijotas, išvaduotojas Albanijos.

Apgarsinimai.

„Lietuva“, nedėlinis laikraštis, išeina kas savaitę mieste Chicago, Amerikoje, ir talpina savyje naujausias ir svarbiausias žmonėms darbininkams žinias.

„Lietuva“ daugiausiai rupinasi apie labai savo brolių lietuvių, traukdama juos į vienybę per politiškus kliubus (Amerikoje) ir ragindama prie darbo.

„Lietuva“ įkurė Amerikoje „Lietuviškas kolonijas“, kur jau gerokas būrelis lietuvių apsipirko sau ukes ir gyvena laimingai. Dabar tenai kožnam lietuviui yra lengva pradėti ukininkystę tarpu savųjų.

„Lietuva“ yra rašoma aiškoje ir visiems suprantamoje kalboje.

„Lietuva“ Amerikoje kaštuoja du dalleru, o į Lietuvą su parsintimu kaštuoja 6 rubliai.

Norint išsirašyti „Lietuvą“, ir pinigų už ją siunčiant, reikia padėti adresą tokį:

A. Olszewskis,

954 33rd. St., Chicago, Ill. North America.

Naujai išleistos knygos M. Noveskio,

Tilžėje.

Gyvenimas Stepo Ramdnosio (Ketvirta dalis Šiaulėniškio Senelio) ir kiti naudingi skaitymai su (16) paveikslėliais, pusl. 52.

Naujas Elementorius (konkursinis) vaikams dovanėlė, parašė A-iš-B. su (50) paveikslėliais, pusl: 48

Kas nori sau išsirašyti katalikišką laikraštį „Apžvalga“, išsinantį kas-dvinedėli (du sykių per mėnesį), tas gali siųsti pinigų ant šitokio adreso:

Herrn Otto v. Manderode, Tilsit.

„Apžvalgoje“ talpinami aprašymai apie žemaičius ir aukštaičius Lietuvius, apie maskolių nedorybes, kurias daro Lietuviams ir dar už Lietuvos; žodžiu, žinias iš visų Lietuvos kampų ir iš svetimų šalių.

„Apžvalga“ ant metų su prisiuntimu iki maskoliško rubežiaus kaštuoja 4 markos arba 2 rublių. Į Ameriką ir kitur — 6 markos. „Apžvalga“ ir kitus laikraščius į Lietuvą galite apturėti per knygyninkus (škaplierninkus) ir šaip per gerus prietelius...

Turiny:

Nebėra Aleksandro III. *Greitakojis.* — Nežiopsokime! *J. Grambolis.* — Kontrabanda. — Pamiņėjimas „Šaltinio.“ — Iš Lietuvos: Grinkiškis. Salakai. Plungė. Nuo Liudvinavo. — Nuo Plokščių. — Visokios žinios. — Nuo redakcijos. — Apgarsinimai.

Atsakąs redaktorius Kristupas Voska, Tilžėje. — Spausdinta pas Otto v. Manderode, Tilžėje.